

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Paloposki, S., Varamäki, K., Lavonius, P. & Rautiola, A-M. 2017. Portfolio oppimisen välineenä sairaanhoitajakoulutuksessa. Teoksessa. Tuomi, J., Joronen, K. & Huhdanpää, A. 2017 (toim.) Taito2017: Oivaltamisen iloa. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, 210-217.

URL: <http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/Muut/Taito2017-oivaltamisen-iloa.pdf>

6.2 PORTFOLIO OPPIMISEN VÄLINEENÄ SAIRAAHOITAJAKOULUTUKSESSA

Paloposki Sanna, TtM, Lehtori, Tampereen ammattikorkeakoulu

Varamäki Katja, TtM, Päätoiminen tuntiopettaja, Tampereen ammattikorkeakoulu

Lavonius Piia, TtM, Päätoiminen tuntiopettaja, Tampereen ammattikorkeakoulu

Rautiola Anna-Mari, TtM, Lehtori, Tampereen ammattikorkeakoulu

Johdanto

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULUN sairaanhoitajakoulutuksen monimuotototeutus on ensisijaisesti suunnattu opiskelijoille, joilla on jo työkokemusta ja valmiudet itsenäiseen työskentelyyn. Opiskelija sitoutuu opinnoissaan itsenäiseen oppimistehtävien tekemiseen lähi- ja verkko-opetuksen lisäksi. Monimuotototeutuksen opiskelijalla on lähiopetusta noin kaksi päivää joka viikko. (www.tamk.fi) Opetuksessa tarvitaan vaihtoehtoisia ja hyvinkin erilaisia opiskelijoita huomioivia pedagogisia menetelmiä. Yksi vaihtoehto on portfoliotyöskentely, jossa opiskelija kerää tietoa, reflektoi sitä ja saa siitä palautetta. Tampereen ammattikorkeakoulussa portfolioa on käytetty kolmen vuoden ajan opintojen alkuvaiheessa perusopintojen kahdella opintojaksolla.

Portfolio

Portfolio on henkilökohtainen oppimisen menetelmä, joka kuvaa opiskelijan osaamista. Portfolio voi sisältää näytteitä tiedosta, taidoista, saavutuksista, kokemuksista, kehityksestä ja oppimisesta. Portfolioita on erilaisia riippuen niiden käyttötarkoituksesta. **Perusportfolio** sisältää erilaisia henkilökohtaisia materiaale-

ja, joiden avulla tekijä voi oppia tuntemaan itsensä. Se voi myös sisältää oppimispäiväkirjoja, esseitä tai esimerkiksi piirustuksia. Perusportfoliossa ei ole tarkoituksena arvioida oppimisprosessia. **Näyteportfolio** sisältää todistuksia, näytetöitä, julkaisuja ja muita virallisia dokumentteja, joiden avulla tekijä voi osoittaa pätevyytensä. **Henkilökohtaiseen portfolioon** voidaan lisätä näyteportfolion materiaalien lisäksi epävirallisempaa aineistoa kuten oppimispäiväkirjoja, henkilökohtaista pohdintaa, videoita, saatuja palautteita sekä muita näytteitä osaamisesta. **Prosessiportfolio** kuvaa jonkin prosessin etenemistä ja poikkeaa edellä mainituista siten, että se tehdään lähinnä itseä varten, harvoin julkaistavaksi. Kun halutaan arvioida suorituksia ja saada kattava näkemys portfolion tekijän osaamisesta, voidaan käyttää arviointiportfoliota. **Arviointiportfolio** vaatii selkeän ohjeistuksen, jolloin useamman portfolion vertailu mahdollistuu. Portfolio voidaan toteuttaa joko sähköisenä tai paperisena. (Niikko 2000; Pitkälä ym. 2000; Feather & Ricci 2014.)

Opiskelumenetelmänä portfoliotyöskentely mahdollistaa opiskelijoiden omien oppimistarpeiden, tavoitteiden, vahvuuksien ja kehittämisalueiden pohtimisen. Portfoliotyöskentelyn tavoitteena on, että opiskelija näyttää oppimansa ja osaamisensa. Samalla tuetaan opiskelijan henkilökohtaista ja ammatillista kehittymistä. Opiskelija koostaa portfoliota oman yksilöllisen tulkintansa kautta ja osoittaa ammatillista asiantuntijuuttaan sekä tekee osaamisensa näkyväksi. Oman oppimisen ja osaamisen reflektointi edistää oppimista ja sitouttaa samalla elinikäiseen oppimiseen. Portfolion ei aina ole tarkoitus olla täysin valmis, vaan opiskelija voi muokata ja täydentää sitä omiin tarkoituksiinsa jatkossa. (Pitkälä ym. 2000; Ramey & Hay 2003; Cangelosi 2008.)

Portfolio mahdollistaa jatkuvan arvioinnin työskentelyn ajan toisin kuin esimerkiksi perinteinen kertaluonteinen arviointi ko-keessa. Portfolion arvioinnissa korostuvat tiedon rakentaminen ja osaamisen kokonaisuus. Portfolio tuo oppijalle kokemuksen siitä, että hän on oman osaamisensa subjekti, joka sekä oppii että arvioi itse omaa oppimistaan. Portfoliota voidaan käyttää arviointimenetelmänä myös työnhaussa ja haastatteluprosessissa. (Barbosa de Castro Friedrich ym. 2010; Feather & Ricci 2014.)

Portfolio Tampereen ammattikorkeakoulun sairaanhoitajakoulutuksessa

Portfolio on suhteellisen uusi opiskelun väline hoitotyön koulu- tuksessa. Hoitotyön koulutuksessa portfolion etuna on sen tuo- ma mahdollisuus liittää omia kokemuksia ja tunteita tietoon sekä yhdistää uusi asia aiempaan osaamiseen. Portfolio mahdollistaa hyvin myös tutkitun tiedon käytön asioiden syventämisessä. Port- folio auttaa näkemään asioita objektiivisemmin, koska asioiden pohtiminen tuo herkästi esille omia asenteita ja arvoja. Portfolion hyöty hoitotyön koulutuksessa on siinä, että se kannustaa reflek- tiiviseen ajatteluun ja päätöksentekoon, asioiden yhdistämiseen sekä itseohjautuvaan toimintaan. Opiskelijalla on mahdollisuus tehdä portfoliotaan hänelle itselleen sopivana aikana, jolloin se tuo opiskeluun myös joustavuutta. (Pitkälä 2000; Ramey & Hay 2003; Joyce 2005; Feather 2014.)

Portfoliota on käytetty Tampereen ammattikorkeakoulun sai- raanhoitajakoulutuksen monimuotototeutuksessa ensimmäisen vuoden kliinisen osaamisen teorian oppimisessa. Kliiniseen osaa-

miseen sisältyy sairaanhoitajille välttämättömät tiedot ja taidot ihmisen päivittäisissä toiminnoissa auttamiseksi sekä peruselintoimintojen tarkkailemiseksi. Opiskelijat saavat kliinisen osaamisen opintojen alkuvaiheessa orientaation ja ohjeistuksen portfolion tekemiseen. Verkko-oppimisympäristö Moodlessa on alusta, jossa eri aihealueille on luotu portfolion avuksi pohdittavia kysymyksiä sekä materiaalia oppimisen tueksi.

Valtaosalla monimuotokoulutuksen opiskelijoista on aiempi koulutus, joko terveydenhuollon alalta tai muulta alalta. Opiskelijan on mahdollista hyödyntää aiempia opintojaan ja kokemuksiaan portfoliotyöskentelyssä. Mikäli opiskelijalla ei ole aiempaa terveydenhuollon kokemusta, he voivat reflektoida asioita omien ajatustensa (esimerkiksi miten haluaisin itseäni kohdeltavan/hoidettavan) tai kokemustensa (esimerkiksi omat hoitokokemukset, kokemus hoidettavan läheisenä olemisesta) tai läheisten hoitokokemusten pohjalta. Portfolioon on mahdollisuus lisätä myös oman harjoittelun tai toiminnan kautta saatua kokemusta (esimerkiksi verenkierron ja hengityksen tarkkailu). Pohdinnan kautta opiskelijan osaaminen konkretisoituu ja opiskelija tunnistaa oppimistarpeensa. Portfolio mahdollistaa uudistavan oppimisen, jolloin opiskelija tulee tietoisiksi aikaisemmista ajatuksistaan ja osaamisestaan sekä siitä, mitä muutoksia hänessä on tapahtunut (Cangelosi 2008).

Jo toteutuneilla portfoliotyöskentelyn avulla opiskelluilla opintojaksoilla opiskelijoiden portfoliotyöskentelyn tukena olivat teoriatunnit sekä pienryhmätyöskentely, joiden aiheisiin opiskelijat saivat vaikuttaa. Tunneilla ja pienryhmissä oli mahdollisuus

käydä läpi vaikeaksi koettuja aiheita. Portfolio toimitettiin puolivälissä työskentelyä opettajalle luettavaksi, jolloin opiskelijalla oli mahdollisuus saada palautetta siitä, onko portfolio menossa oikeaan suuntaan ja sisältääkö se oleellisia asioita. Tämä toi opiskelijalle varmuutta portfoliotyöskentelyyn sekä mahdollisuuden tehdä korjaavia toimenpiteitä, mikäli opettaja havaitsi siinä selkeitä puutteita. Portfolio arvioitiin lopuksi numeraalisesti. Arvioinnissa painotettiin tiedon lisäksi opiskelijan pohtimisen laajuutta ja syvyyttä sekä oman oppimisen reflektiota. Konkreettiseksi oppiminen tuli viimeistään silloin, kun teoriassa opiskelun jälkeen asioita harjoiteltiin harjoitusluokkatilanteissa. Harjoitustunneilla tulikin ahaa-elämyksiä teoriantiedon yhdistyttyä käytännön toimintaan, jolloin moni asia selkiytyi.

Pohdintaa

Kliinisen osaamisen portfolio oppimismenetelmänä jakoi mielipiteitä opiskelijoiden keskuudessa. Eniten pohdintaa aiheutti se, oliko portfolioon osattu valita oleelliset asiat, vaikka portfolioon avuksi oli laadittu hyvin strukturoidut aiheet ja apukysymykset. Myös pohtimisen syvyys askarrutti opiskelijoita eli olivatko he osanneet pohtia asioita riittävän syvällisesti. Barbosa de Castro Friedrich ym. (2010) tutkimuksessa opiskelijoilla oli myös huoli minimioppimisen tason saavuttamisesta.

Tutkimusten mukaan opiskelijoista osa kokee portfoliotyöskentelyn mielekkäänä ja osa kokee sen liian rankkana työmuotona. Osa opiskelijoista koki, että portfoliotyöskentely ei tuottanut tarpeeksi konkreettista osaamista ja siihen sisältyi liikaa epävar-

muustekijöitä oppimisen suhteen. (Barbosa de Castro Friedrich ym. 2010; Feather & Ricci 2014.) Tampereen ammattikorkeakoulussa portfoliotyöskentely on koettu haastavaksi, koska se vaatii paljon itsenäistä työskentelyä, tiedonhakuja sekä tiedon reflektointia. Kliinisen osaamisen teoriassa asiat ovat hyvin konkreettisia, mutta toisaalta vaativat paljon potilaan huomioimiseen sekä eettisyyteen ja arvoihin liittyvää pohdintaa. Tämä herättää opiskelijalle kysymyksen siitä, mikä on riittävä pohdinnan taso.

Portfoliotyöskentelyn mielekkäänä kokevat opiskelijat kunnioittavat osaamistaan ja ovat ylpeitä siitä, miten pystyivät osoittamaan osaamistaan konkreettisesti. Portfolion hyöty on myös siinä, että kaikki dokumentit ovat kootusti yhdessä paikassa. (Taylor ym. 2009; Feather & Ricci 2014.) Kliinisen osaamisen portfolio on koettu vaativaksi, mutta opettavaiseksi. Opiskelijat ovat toisaalta epävarmoja osaamisensa tasosta, mutta toisaalta luottavat siihen, että tieto tulee jäsentymään sitten, kun kokemusta asioista syntyy myös käytännössä esimerkiksi harjoitusluokkatilanteissa. Teoreettisen portfolion tekeminen on antanut hyvät lähtökohdat käytännön harjoituksille, koska opiskelijoiden mukaan asiat on joutunut käymään itse perusteellisesti läpi. Portfolion sisältöön on helppo palata tarvittaessa myöhemmin ja kerrata asioita, koska portfolio jää opiskelijalle itselleen.

Aiemmissa tutkimuksissa (Coffey 2005; Taylor ym. 2009; Green ym. 2014) opiskelijat kaipasivat selkeitä ohjeita siitä, millainen portfolion tulee olla, johdonmukaista palautetta sekä mahdollisuutta nähdä esimerkkiportfolio. Opiskelijat halusivat rakentavaa palautetta opettajalta sekä suuntaviivoja siitä, miten omaa

portfoliotaan voi kehittää. Samansuuntaisia asioita on tullut esille myös klinisen osaamisen portfolioon liittyen. Esimerkkiportfoliota kaivattiin, mutta sellaisen näyttäminen saattaa jopa lannistaa ja rajoittaa jonkun jo itämässä olevan hyvän idean esimerkiksi portfolioon muodosta. Opiskelijoille on kerrottu, että portfolioita on erilaisia ja jokainen tekee omannäköisensä. Portfoliotyöskentelyyn on ensimmäisten toteutusten jälkeen tullut joustavuutta, koska portfolio on mahdollista tehdä nyt vaihtoehtoisesti paperisena tai sähköisenä. Aiemmissa tutkimuksissa paperinen portfolio on koettu jäykäksi suuren tietomäärän vuoksi ja sähköinen portfolio taas joustavaksi (Taylor ym. 2009; Feather & Ricci 2014; Green ym. 2014). Välipalautte tuki opiskelijan portfoliotyöskentelyä. Portfoliotyöskentelyn lopuksi jokainen opiskelija sai arvioinnin ja henkilökohtaisen palautteen. Tämä mahdollistaa oman työskentelyn kehittämisen jatkossa.

Opettajan näkökulmasta portfoliotyöskentely on haastavaa perinteiseen kasvokkain tapahtuvaan opetukseen verrattuna, koska opiskelijan työ ei näy reaaliajassa opettajalle. Opettajan täytyy luottaa siihen, että opiskelijat ryhtyvät tekemään portfoliotaan ja saavuttavat opintojakson tavoitteet. Portfoliotyöskentelyssä opiskelijan osaaminen ja oppimisprosessi tulee paremmin näkyväksi verrattuna esimerkiksi perinteiseen kokeeseen. Portfoliotyöskentelyn aikaisilla lähiopetustunneilla on mahdollisuus paneutua vaikeisiin asioihin ja soveltaa opittua tietoa erilaisiin hoitotyön tilanteisiin. Jatkossa portfoliota voi hyödyntää harjoitustuntien ja klinisen harjoittelun yhteydessä, jolloin opiskelija voi täydentää portfoliotaan reflektoiden samoja asioita käytännön kokemukseensa peilaten.

Lähteet

Barbosa de Castro Friedrich, D., Correa Goncalves, A., Santos de Sa, T., Ribeiro Sanglard, L., Ribeiro Duque, D. & Mota Antunes de Oliveira, G. 2010. The portfolio as an evaluation tool: an analysis of its use in an undergraduate nursing programme. *Rev. Latino-American Enfermagem* 18 (6), 1123–30.

Cangelosi, P. 2008. Learning portfolios, giving meaning to practice. *Nurse Educator* 33 (3), 125–127.

Coffey, A. 2005. The clinical learning portfolio: a practice development experience in gerontological nursing. *Journal of Older People Nursing in association with Journal of Clinical Nursing* 14, 8b, 75–83.

Feather, R. & Ricci, M. 2014. Use of eportfolio presentations in a baccalaureate nursing programme. *College Student Journal* 48 (4), 549–558.

Green, J., Wyllie, A. & Jackson, D. 2014. Electronic portfolios in nursing education: a review of the literature. *Nurse Education in Practice* 14, 4–8.

Niikko, A. 2000. Portfolio oppimisen avartajana. Helsinki; Tammi.

Pitkälä, K., Mäntyranta, T., Pauna, A-R., Korhonen, M. & Heinänen, T. 2000. Portfolio oppimisen välineenä lääketieteessä. *Duodecim* 116, 137–43.

Ramey, S. & Hay, M. 2003. Using electronic portfolios to measure student achievement and assess curricular integrity. *Nurse Educator* 28 (1), 31–36.

Tylor, C., Stewart, L. & Bidewell, J. 2009. Nursing students appraisal of their professional portfolios in demonstrating clinical competence. *Nurse Educator* 34 (5), 217–222.

www.tamk.fi

